

”בקטע הזה יש רוח-הקודש”

אלי קליין לא עובד לבד. יש לו שותף לדרך - איצי ברי. ”זה משתנה מאוד”, מסביר קליין. ”ישנם שירים שאני תורם לעיבוד 80% ויש כאלו שהוא מעבד 80%, ויש שירים שאנחנו יושבים עליהם יחד. וזה לאו דווקא לפי האומן המדובר. הכול לפי התחושה, החיבור והצורך.”

”אנחנו חברים טובים עוד מימי ישיבת ’קול תורה’, אז היינו ’חברותא’ בגמרא על הסטנדר ועכשיו אנחנו חברותא על הפסנתר”, אומר אלי ומוסיף: ”כמו כל שותפות, כל אחד הולך ’לקראת’ השני ולפעמים צריך לדעת לוותר על האגו. כל אחד תורם את חלקו וכך מרים ומשביח את השני.”

”עם הזמן הבנו שזה דבר מאוד קריטי וחשוב ביצירה שלנו - כל אחד אמנם יכול לעבוד לבד, אבל ה’סיעור’ מוחות’ הזה שכל אחד מביא את הלב שלו ואת הרעיון שלו - יוצר איזון מושלם והרבה טעם ליצירה. כך אנחנו עושים אותה הכי נכון.”

איצי ברי התחיל את דרכו כמעבד, אבל כיום הוא גם מלחין בחסד. כך הלחין יחד עם אלי את השיר המלהיב ’לאורו נלך’ לתנועת ’אל המעיין’. הלחן, אגב, זכה לעיבוד המשותף של הצמד: ”במקרה הספציפי הזה פנה אלינו המוזיקאי מוישי רוט מתזמורת ’המנגנים’ והסביר לי מה מטרת השיר. הוא הסביר שמדובר באצטדיון מלא באנשים שנוכחו ובאו לירושלים, ושהמוטיב המרכזי באירוע הוא ה- ’לאורו נלך’, אורו של מרן הרב עובדיה, ואני לוקח את כל ה’מטענים’ הללו ומחבר אותם יחד לשיר.”

באלבומו של שלמה כהן החדש ’מצפים’ מופיעים שישה מלחיניו של ברי, כמו: ’שחלק מחכמותו’, ’לך קלי תשוקתי’, ועוד.

”יוצא דופן הוא השיר ’לך קלי תשוקתי’. שלמה כהן ביקש מאיצי להלחין לו שיר על המילים הללו. איצי, שבא מבית אמריקאי, לא הכיר בכלל את השיר הידוע למילים האלו. הוא ניגש לאולפן בראש נקי לחלוטין, ויצא לו לחן טהור וקדוש. שלמה כהן השמיע את ’לך קלי תשוקתי’ לאדמו”ר שהוא מכיר באופן אישי. האדמו”ר האזין בעיניים עצומות ובקשב רב. לפתע הוא נעצר, פקח עיניים ואמר: ’הקטע הזה הולחן ברוח-הקודש’. כולם מבינים שיש בשיר הזה משהו מיוחד, משהו שכולם נמשכים אליו. המילים הן כמובן חלק בלתי-נפרד מהלחן. וכשהמילים המיוחדות מקבלות מנגינה טהורה ומדויקת-היצירה מגיעה לשלמות.”

נקמת דם עבדיך השפוף’. התחושה העמוקה היא של: ’אין לנו על מי להישען אלא על אבינו שבשמים’. וכל דבר שנעשה לא יבטיח לנו שקט, שלוה או חיים טובים. המילים ’עשה למענך אם לא למעננו’ בקעו מאליהן וכאלו פירשו את הסיטואציה שבה אני ניצב. המנגינה בקעה מאליה. לעוצמת הרגע הזה התחבר מרדכי בן דוד, שמבין שיר רק דרך הלב והרגש ויכול לקחת את התחושות שלי מאותו אירוע נורא ולזעזע את כל עם ישראל.”

< והשיר ’כלתה נפשנו’ מחזיר אותנו שוב לסיפור היהודי הזה של הציפייה למשיח. מתי באמת נולד השיר הזה? נראה כי זה קורה ברגע של חיבור אמיתי עם התחושה העמוקה של ’כלתה נפשנו’?

”תראה: לכל אחד מאתנו יש רגעים מסוימים של כאב וייאוש, ורגעים אחרים של תקווה, תקווה וכיסופים לעתיד טוב יותר, לגאולה.”

”הטקסט הזה מדבר על הכיסופין לגאולה, ועל חלום העתיד שבו יבנה בית המקדש ותשוב השכינה, אבל מה שהכי נגע בי זו בקשת הרחמים הפשוטה: ’זכור אהבתנו וחיבתנו והשב שכינתך לבית קדשנו כי קשה פרידתך’, זייתי שאמן הרגש החסידי ר’ שלמה כהן מבצע את השיר כשהלחנתי אותו לא יכולתי לבקש לשיר מקום מדויק יותר מאשר ביצועו של שלמה כהן!”

”בשונה מהמאזין שמקבל את התוצאה הסופית של ביצוע המופת של שלמה כהן, אצלי השיר מוקלט בקולי ובפסנתר בלבד. אז השיר נראה כבניין שאינו גמור, שלד ניצב ארצה וראשו מגיע השמימה, אבל הוא עירום לחלוטין. הרגעים שבהם שלמה כהן תורם את קולו ללחן הם רגעים של שלמות וחיבור מופלא שגם המלחין לא מדמיין את השיר כך ברגע הלחן.”

”מי שיקשיב היטב לעיבוד של השיר יקבל קטע מיוחד שבו מדברים רק הפסנתר והכינור - כאן, לא צריך לשיר! המאזין יכול להתחבר ולהרגיש את תחושת הכיסופין הפנימית והעמוקה שלו גם בלי השימוש במילים. רק באמצעות תחושה ורגש.”

< מה התגובות של האנשים על שיריך הנוגעים ללב?

”ב”ה אני זוכה לגעת דרך הניגונים והשירים באין ספור אנשים, והתגובות בהתאם. את אחד הסיפורים שהכי ריגשו אותי סיפר לי אבי שיחה: יום אחד בסיומה של תפילת מנחה ניגש אליו יהודי המתגורר בסמוך ואמר לו שבמשך חודש ימים הוא לא יצא מהבית, הוא היה שרוי בעצב ובדיכאון עמוק בעקבות עסקה ענקית שנכשלה והותירה אותו בחובות של מיליונים רבים. ’היום’ - הוא אומר - ’קיבלתי לידי את האלבום ’צעקה’ של מרדכי בן דוד, ומיד נעלתי על השיר ’פתח לנו שער’. האזנתי לו ברציפות איזה 40-30 פעם, ועכשיו אתה רואה אותי יוצא מהבית לראשונה!!!”

קליין מוסיף: ”פתאום הבנתי את העוצמה של הניגון, גם מבלי להיפגש עם האנשים באופן ישיר, אני יכול לשנות את חייהם, לתת להם תקווה, לחבר אותם אל התפילה!”

< מה בא קודם: המילים או המנגינה?

אצלי ב-99 אחוז מהשירים אני מתחיל מהמילים, ברגע שיש מילים מקוריות שיכולות לרגש אני כבר יודע שיש לי שיר, חסר רק את ה’עניין הפעוט’ של המנגינה, אבל עיקר השיר הוא הבנת המילים והחידוש בטקסט.

”יוצא לי לא פעם שבחורי ישיבה ניגשים אלי ורוצים להשמיע לי לחנים פרי-ביכוריהם. השאלה הראשונה שאני שואל אותם היא: מה המילים? אם יש לך מילים מקוריות, מילים מחודשות - אני מלא בסקרנות לשמוע את השיר, ואולי אפילו להשמיע אותו לאמן שמחפש חומר, אבל אם השיר הולחן על המילים ’מי אדיר’ או ’רחם בחסדך’ אני שואל את עצמי: איזה חידוש כבר אפשר לחדש במילים הללו, הרי יש עליהן לחנים מצוינים! מה כבר יכול להיות במילים הללו שלא נכנס כבר בניגונים הקודמים?”

שיר נולד

< ואיך באמת מלחינים שיר? מה התהליך? שתף אותנו. אומרים שצריך רגעים של השראה שבהם נחה עליך הרוח, אבל לך, כך נראה, יש הרבה כאלה.

”אומר לך משהו”, אומר אלי. ”האומנות שלי בדרך-כלל נמצאת בתוך ד’ האמות של האולפן - הפסנתר, המיקרופון ואני. עם זאת, אני מנסה ליצור לעצמי כמה שיותר הזדמנויות להלחין. אם למשל אני נמצא באיזה מקום ורואה טקסט מעניין, אני שומר אותו לעצמי, אם אני נוכח בדרשה ושומע נושא מעניין שיכול להוות בסיס לשיר - אשתדל לזכור אותו. אולי יום אחד אזכה להלחינו. לפעמים קורה לי שבאופן ספונטני אני מזמזם לעצמי תחילתה של מנגינה נחמדה - אני מקליט מיד. לא תמיד יצא מזה משהו. אבל תמיד עוזר לי שיש ברשותי ’בנק רעיונות’, ואז כאשרצה להלחין, יש לי בסיס רעיון או התחלה טובה.”

שלמה כהן השמיע את ’לך קלי תשוקתי’ לאדמו”ר שהוא מכיר באופן אישי. האדמו”ר האזין בעיניים עצומות ובקשב רב. לפתע הוא נעצר, פקח עיניים ואמר: ’הקטע הזה הולחן ברוח-הקודש’. כולם מבינים שיש בשיר הזה משהו מיוחד, משהו שכולם נמשכים אליו. המילים הן כמובן חלק בלתי-נפרד מהלחן. וכשהמילים המיוחדות מקבלות מנגינה טהורה ומדויקת-היצירה מגיעה לשלמות